

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Rytterskolen

Medlemsblad for

KARLEBO LOKALHISTORISKE FORENING

www.lokalhistoriske-forening.dk

14. årgang nr. 3 - Vinter 2020.

Karlebo Lokalhistoriske Forenings medlemsblad, 'Rytterskolen' udkommer så vidt muligt 4 gange årligt og udsendes primært til foreningens medlemmer.

www.lokalhistoriske-forening.dk

INDHOLD:

- S. 3: Formanden har ordet
- S. 5: En æra er slut
- S. 7: Foreningens nye æresmedlem, Knud Jørgensen.
- S. 8: Theodor Andersons erindringer, 1.

Forsidebillede: Rytterskolen i sol og varme.. Foto: Torben Michaels

Foreningens bestyrelse.

Formand:

Niels Storgaard Simonsen tlf: 2341 5440 niels.storgaard@email.dk

Næstformand:

Anna-Sophie Simony Dalgaard tlf: 2927 1928 asdalgaard@outlook.dk

Kasserer:

Brita Gersner tlf: 4914 4289 b.gersner@gmail.com

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Merete Gøtzche tlf: 4828 0555 m.go@outlook.dk

Ebba Anker (udpeget af Fredensborg Kommune)

tlf: 3136 8264 ebbaanker@gmail.com

Flemming Jappsen tlf: 5124 5338 fl.jappsen@gmail.com

Peter Aarby tlf: 4914 5281 paarby@post.tdcadsl.dk

Suppleant 1:

Henrik Teileskov tlf: 4914 3752 teileskov@post.tele.dk

Suppleant 2 og webmaster:

Bjørn Sandberg tlf: 4914 4028 bjoern.sandberg@gmail.com

Redaktør: Flemming Jappsen – Holtebakken 49 -2990 Nivå

Tlf.: 5124 5338 – fl.jappsen@gmail.com

Layout/grafik: Jens Erik. Christiansen – Åtoften 131, 2990 Nivå

Tlf.: 4914 0397 – jensec2990@gmail.com

Tryk: 500 eksemplarer, ISSN:1904-853X

Deadline for næste udgave af medlemsbladet er 15. marts 2021.

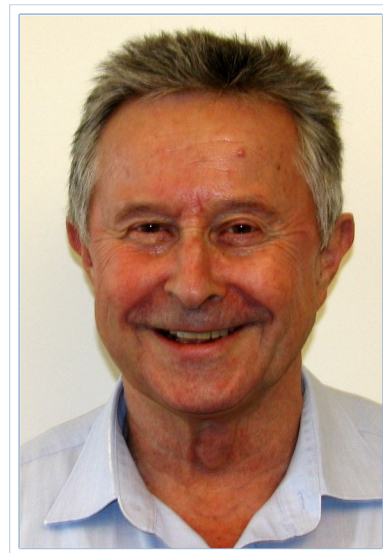
Materiale til redaktøren modtages gerne elektronisk.

Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktøren.

Formanden har ordet

Vi er her endnu!

Ja, jeg syntes, at det var den mest oplagte overskrift. For I kunne måske godt komme lidt i tvivl om, hvorvidt der fortsat er liv i foreningen? Bortset fra foredraget 27. februar - samt mindedagen i Karlebo Kirke for vore faldne soldater den 5. september - er nemlig intet af vort store og righoldige program for 2020 blevet gennemført. Aflysning er fulgt på aflysning, således som det er sket overalt i samfundet.

Derfor er vi glade for at kunne sende jer denne udgave af medlemsbladet, så både I medlemmer, samt vi i bestyrelsen, kan føle, at Karlebo Lokalhistoriske Forening fortsat eksisterer, men altså desværre ikke i bedste velgående. Takket være den fordømte Coronavirus må vi ligge underdrejet for en tid. Til gengæld kan vi love jer, at vi vil være klar til igen at tage fat for fuld kraft, når muligheden atter viser sig. Men, hvornår vi kan starte i det nye år, det ved vi af gode grunde endnu slet ikke.

En anden grund til, at jeg valgte overskriften ”Vi er her endnu” kan udledes af min lille artikel andet steds i bladet med overskriften ”En æra er slut”. Den handler om, at Karlebo Lokalhistoriske Forening – efter mere end 44 år - den 31. december 2020 slutter med at stå for driften af Fredensborg Museum.

Det har nemlig fået nogle medlemmer - samt andre i kommunen - til at opfatte det som om, at så stopper foreningens virksomhed også. Men dette er jo så afgjort ikke tilfældet. Driften af museet var blot den ene af foreningens to store opgaver som altså nu ophører. Mens den anden store opgave med at skabe interesse for den lokale historie i den tidligere Karlebo Kommune fremover forbliver foreningens eneste og meget vigtige kerneopgave. Vi vil fortsat byde på interessante foredrag, by- og egnsvandring, udgivelse af lokalhistoriske publikationer samt meget mere.

På vores generalforsamling vedtog vi nye vedtægter, der træder i kraft den 1. januar 2021 og her afspejles den nye opgavevirkelighed. Vedtægterne kan ses på foreningens hjemmeside. Generalforsamlingen vedtog også bestyrelsens forslag til den fremtidige bestyrelsessammensætning. Det betød ingen udskiftninger, så **vi er her alle sammen endnu!** Og vi glæder os til at kunne tage fat i det nye år! Bestyrelsens sammensætning fra og med den 1. januar 2021 kan ses bagerst i bladet.

Fra hele bestyrelsen skal der lyde en stor tak til alle vore medlemmer for den fortsat store opbakning til foreningen. Trods al Corona-bøvlet ønsker vi jer en rigtig glædelig jul samt et godt nytår 2021. På glædeligt gensyn!

Rytterskolen i sne og kulde—ca. 1970.

Fredensborg Arkiverne.

En æra er slut

Den 31. december 2020 slutter - efter mere end 44 år - en meget vigtig del af Karlebo Lokalhistoriske Forenings virksomhed. Nemlig driften af Fredensborg Museum, der startede som Karlebo Museum. Dets virksomhed begyndte for alvor i år 2000, men gennem årene havde der forinden været flere mindre udstillinger i bygningen.

Af Niels Storgaard Simonsen, formand

2014 kunne vi fejre 40-års jubilæet for foreningens stiftelse. I den anledning udgav foreningen en jubilæumsudgave af "Rytterskolen". Her skrev redaktøren, Flemming Jappsen, bl.a. i sit forord, at "... grundlaget for foreningens udvikling skyldes en lang række engagerede ildsjæle, der hele vejen igennem har ført foreningen og museet frem til, hvad de er i dag."

Ja, begrebet "ildsjæl", og med tilføjelsen "frivillig", er uundgåelig, når man skal beskrive foreningens udvikling. Vi, der i dag er aktive på museet og i foreningen, er fuldt bevidste om, at vi "står på skuldrene" af disse mange ildsjæle. Gennem deres indsats er der skabt en lokalhistorisk forening og et lokalhistorisk arkiv, der i dag er en del af Fredensborg Arkiverne. Og altså også et museum, først med navn af Karlebo Museum og nu Fredensborg Museum, hvor driften fra og med 1. januar 2021 helt og fuldt overtages af Fredensborg Kommune.

Såvel forening som arkiv og museum lever altså videre i bedste velgående. Når museet nu, ligesom arkivet, udskilles fra foreningen og fremover ligeledes bliver drevet af kommunen, skyldes det, at opgaven efterhånden overstiger bestyrelsens kræfter. Vi er alle i den "modne" alder, og da vi har udviklet museet til at have en udstillings- og besøgsvirksomhed, der fuldt ud matcher alle andre historiske museer i Nordsjælland, ja så er opgaven altså blevet for belastende.

Men vi synes så til gengæld, at vi godt kan være bekendt at give stafetten videre til kommunen. Museet har i dag et pænt besøgstal, og gæsterne har kunnet opleve 5 faste udstillinger samt, indenfor de sidste 13 år, desuden 10 særudstillinger. Alt i alt er der på museet udstillet mere end ét tusinde genstande. Og museet har desuden en veludviklet skoletjeneste

Det betyder dog ikke, at vi "rønder af pladsen", for mange af os, bl.a. mig selv, vil melde os som frivillige kustoder. Lige nu omfatter

museets hold af frivillige kustoder 15 personer. Uden dem kunne museet slet ikke - heller ikke i fremtiden - holde åbent i de mere end 600 timer årligt.

For mig, der har været formand for foreningen de sidste 13 år, og dermed også museumsleder, har det været en fantastisk oplevelse at være med til yderligere at udbygge museet. Dette er sket i forbilledligt samarbejde med en dygtig og dedikeret bestyrelse samt mange andre frivillige ildsjæle. Samarbejdet med disse mange gode mennesker om denne vigtige lokalhistoriske opgaver fylder mig med glæde og taknemlighed.

Men det er mig også en glæde at kunne byde velkommen til min afløser, Tora Ribers. Hun har en solid baggrund som historiker og en lang museumserfaring bag sig. Jeg er sikker på, at museet i fremtiden vil være i de bedste hænder.

Museumsleder Niels Storgaard Simonsen og formanden for Fredensborg Kommunes kulturudvalg, Ulla Hardy-Hansen ved åbningen af museets særudstilling i 2018, "Landsbyens Håndværkere."

Foto: Flemming Jappsen.

Foreningens nye æresmedlem Knud Jørgensen, Nivå

På et bestyrelsesmøde for nogen tid siden besluttede vi at udnævne Knud Jørgensen, Nivå, til æresmedlem. Og vi havde jo så håbet på at have kunnet hylde vores fantastiske "hustømrer" på den sidste generalforsamling.

Men da vi måtte aflyse den normale "til stede"- generalforsamling, som vi forvandlede til en "hjemme"-generalforsamling, måtte jeg jo op- søge Knud i hans smukke hjem på Holtebakken i Nivå.

Her drak jeg kaffe og fik en hyggelig snak sammen både Knud og hans kone Jytte. På billedet ser I Knud som nyudnævnt æresmedlem af Karlebo Lokalhistoriske Forening.

Knud har de sidste mange år været os en enestående hjælp til at klare små og store håndværksmæssige opgaver på museet. Især har vi nydt, at han altid har udvist en utrolig beredvillighed til ufortøvet at træ- de til med sin hjælp, når denne behøvedes. - Og ikke mindst den store omhu, hvormed han altid udøver sit arbejde. Men vi har også nydt hans hyggelige selskab, hans gode humør, krydret med mange morsomme hi- storier.

**Tillykke Knud! Og
tak for din store og
flotte indsats!**

Niels Storgaard
Simonsen,
formand

Theodor Anderssons erindringer 1.

Alfred Theodor Andersson blev født i august 1884. Faren stammede fra Sverige og var forvalter på Nivaagaard. Moren, der kom fra Niverød, døde kort efter sønnens fødsel. Han havde en lidt ældre bror, Lauritz.

I 1965, da han var over 80 år gammel, begyndte han at skrive sine erindringer. De overgik til hans barnebarn, Jørgen Reng, der renskrev dem og i 1984 afleverede dem til Nivaagaard godsarkiv, hvorfra de venligst er stillet til rådighed for 'Rytterskolen'.

1. del omhandler især hans tid som omvandrende tømrersvend i Europa. 2. del, der handler om hans oplæring til teglværksmand, forventes bragt i næste nummer af bladet.

Desværre er første side af erindringerne, der formentlig har omhandlet hans slægt og hans barndom, på et tidspunkt gået tabt.

Inddelingen i afsnit med overskrifter er foretaget af mig.

Jens Erik Christiansen.

Skole- og læretid.

Da vi havde gået nogle år i skole, var de første cykler kommet frem, og far syntes nu, at drengene skulle cykle til skole. Men der var ikke råd til 2 cykler, så han købte da en cykel med 3 hjul og 2 sæder. Ringene var af gummi og massive, og så godt så tykke som en finger. På de skærvede og grusede veje vi dengang havde, var det et hårdt arbejde at trampe den frem, og mange gange lod vi cyklen stå i en grøft og gik resten af vejen. Til sidst blev dyret solgt, og vi gik igen.

Det sidste år jeg gik i skole, kørte jeg med toget til Rungsted,

for nu var Kystbanen bygget.

Da jeg var konfirmeret, ville min fader have, at jeg læste videre; hans tanke var, at jeg skulle læse til arkitekt, men jeg ville ikke gå i skole mere og kom så i tømrerlære i Hørsholm og fik en god cykel at køre på. Op kl. 5 for at være på arbejde kl. 6. Fyraften kl. 6 aften.

I 3 vintre gik jeg på Teknisk Skole i København, og det sidste år af min læretid var jeg forbundet [næsten udlært lærling, der arbejder som svend. jec] hos en stor tømrermester i Slagelse og gjorde mit svendestykke i København.

Nu ville min fader have, at

Carl Andersson med sønnerne Lauritz og Theodor. o. år 1900.

Nivaagaard
godsarkiv.

jeg læste til arkitekt, men jeg ville ikke gå i skole mere, jeg ville ud i den vide verden og lære at stå på egne ben.

Den egentlige grund til at jeg rejste til Tyskland var følgende:

1902 om foråret, var der i alt 7 lærlinge, der blev svende og heraf en fra Nivå, min gode ven Valdemar Christen. Der var ingen arbejde at få for en ung svend, og fem af disse 7 rejste til Afrika, det skulle være så storar-

tet der. De 5 kom hjem igen, en døde og Valdemar blev der al sin tid.

I 1903 om foråret gjorde jeg svendestykke sammen med Bernhard Jensen, Niverød og 4 andre fra Hørsholm og Birkerød. Vi kunne ingen arbejde få, alt lå stille. Jeg kørte omkring til alle nærliggende byer, også til København, men der fandtes ingen arbejde. Det var en aftale med Valdemar, at jeg skulle komme til

Afrika, men jeg fik brev fra ham om at vente til det blev bedre tider, og derfor rejste jeg til Tyskland.

Afrejsen.

Den 1. april 1903 stod jeg op om morgenen, tog mit bedste tøj på og tog til banken i Hørsholm for at få byttet mine surt sammenskrabede danske penge til tyske mark, i alt 70. Jeg nåede hjem til frokostbordet; min far så på mig og spurgte, hvorfor jeg var i søndagstøjet?

- *Fordi jeg i aften rejser til Berlin.* -

Min far rejste sig og gik ud.

Nogle timer efter kom han igen.

- *Hvornår går toget i aften?* -

- *Kl. 10.* -

- *Jeg følger dig og foreslår, at vi rejser med 5-toget.* -

- *Ja, gerne.* -

Vi kom til København ved sekstiden og gik ind på den gamle Bræddehytte, og her spiste vi en dejlig middag, og derefter kaffe og en god cigar. Vi havde ikke talt ret meget med hinanden, men pludselig så han smilende på mig og sagde: - *Skal vi ikke gå hen i Skala og se Dagmar Hansen?* - At jeg blev

forbavset, er ikke ordet, men vi morede os dejligt, men jeg kunne mærke, at far skævede til mig, når Dagmar Hansen løftede lidt op i kjolen, så man kunne se lidt af bukserne, men jeg lod, som det ikke rørte mig.

Revystjernen Dagmar Hansen viser lidt af bukserne.

Da vi kom til banegården, købte min far billet til mig, tog mig om halsen og kyssede mig og sagde: - *Jeg ved, at jeg kan stole på dig, skriv ofte, og kommer du til at mangle penge, så ved du, at hjælpen er i Nivå.* - Den afsked med min fader har jeg aldrig glemt. Det gik op for mig, hvor god en far jeg havde.

I Berlin.

Efter en søvnløs nat nåede vi endelig Berlin, og snart stod jeg ude på den store plads ved Stettiner Bahnhof - og hvad nu?

Da jeg inden min afrejse var oppe hos min gamle læremester for at sige farvel, sagde han, at han havde en ven, der boede i Berlin. Han hed Sparvath, og han havde et hotel der. Jeg fik hans adresse, og som jeg nu stod på pladsen foran den store bane-gård, tænkte jeg, at det kunne være rart at tale med en dansker. Jeg fandt hans adresse frem, og på mit skoletysk henvendte jeg mig til en betjent og sagde: - *Bitten sagen sie den Weg nach Linienstrasse 199.* - Det forstod han udmærket, og han forklarede og pegede i øst og vest, og jeg takkede og forsvandt i den retning, han pegede.

Ved den første boghandel købte jeg et kort over Berlin, og snart fandt jeg Linienstrasse 199 og blev venligt modtaget af hr. Sparvath. Han havde ingen hotel, kun en restauration, men han hjalp mig med at finde et værelse, og så mente han, jeg kunne spise og drikke hos ham. Arbejde kunne jeg ikke søge, før jeg

kunne tale lidt bedre tysk. Jeg skulle de første 14 dage sidde i hans restauration og tale med hans gæster, så skulle jeg snart få lært at tale tysk. Om dagen gik jeg ud og så på byen, om aftenen spiste jeg hos Sparvath, drak øl og talte med gæsterne. Der var mange unge damer - de var fikse - men det tænkte jeg ikke nærmere over.

Min broders forlovede, Martha, var tysker og boede hos sin søster og svoger, en stor forretningsmand i Berlin; dem besøgte jeg. Det var meget fine folk, men yderst venlige og hjælpsomme. Men de skulle selvfølgelig have at vide, hvor jeg boede. Da jeg sagde Linienstrasse 199, blev de målløse, om jeg da ikke vidste, at det var Berlins værste ludergade? Nej det havde jeg ikke anet. Jeg lovede dem at søge et andet logi, og det gjorde jeg også, hen i en anden gade, som viste sig ikke var bedre.

Endelig arbejde.

Endelig fik jeg arbejde på en stor tømmerplads. Om aftenen kom formanden og lagde 7 mark for næsen af mig. Jeg syn-

tes det var mærkeligt at få ugeløn midt i ugen, så jeg mødte igen dagen efter, men der var intet arbejde mere.

Nu begyndte jeg at blive nervøs, for min kapital var ikke stor mere. Nu stormede jeg rundt på alle nybygninger og tømmerpladser i den store by, men ingen arbejde. Så en aften jeg sad inde hos Sparvath, dødtæt, og overvejede om jeg skulle opgive det hele og rejse hjem. Men NEJ, det ville være for nedværdigende, så hellere sulte lidt endnu og prøve igen.

Et par dage efter, en lørdag aften, jeg sad og fik mig en øl, kom der en mand hen og satte sig ved mit bord. Sparvath kom hen til ham og talte dansk med ham. Jeg blev præsenteret for ham. Han var dansker, havde været i Tyskland i 10 år og havde nu været tømmerformand i flere år hos en stor bygmester i Berlin. Jeg masede straks på ham, om han ikke kunne skaffe mig arbejde. Det mente han ikke, for alt lå sløjt i øjeblikket, men han skulle tænke over det.

Vi fik mange glas øl den aften, og vi talte om gamle Danmark. Han var gift med en tysk

dame og boede i udkanten af Berlin. Jeg fik hans adresse, og han bad mig komme ud og hilse på ham og hans familie. Der gik ikke mange dage, før jeg tog derud og blev venligt modtaget. Inden jeg tog afsked, sagde han: - *Du, kammerat - du må møde på byggepladsen i morgen, så skal jeg prøve dig. Men en ting må du være klar over. En nybagt svend er ikke meget bevendt. Han skal først nu til at lære sit fag.* — Og hvor var det rigtigt.

Arbejdet gik godt. Jeg fik en god kammerat, der hjalp mig godt, og det varede ikke længe, før jeg var afholdt af både kammerater og af formand Hansen.

Nu traf jeg flere danskere. Hver søndag var vi sammen og gik ud og så på byen. Om aftenen spillede vi billard om et glas øl og somme tider også om aftensmaden, som gerne bestod af Eisbein und Saurkraut. Således gik sommeren, og jeg var bange for at blive arbejdsløs, men min formand Hansen lovede mig arbejde det meste af vinteren, og så blev jeg i Berlin. Jeg besøgte nu ofte min broders familie, var med til flere store selskaber, gik i teateret, men ellers sparede jeg

på pengene og lavede selv mad på et spritapparat. Maden, jeg havde med på arbejde, bestod af brød, pølse og spæk. Smør var der ikke tale om. Om aftenen, når jeg kom hjem, fik jeg det samme, en gang imellem et æg og varm pølse og øl.

På valsen.

Men efter vinter kommer vår, og da solen nu stod højt på himlen, fik jeg lyst til at valse ned gennem Tyskland som turistvalsemand. Jeg havde sparet 700 mark sammen. Jeg købte en læderpung med rem, den blev spændt om livet inde på den bare mave, og alle mine dejlige guldpenge blev lagt i. Jeg havde fået en god kammerat, også en tømmersvend. Han var fra København, og han ville gerne med på valsen, men han havde ikke mange penge. Jeg lovede at låne ham lidt, til vi fik arbejde. Vi pakkede vore rygsække og tog toget til Leipzig; herfra skulle vi begynde turen. Jeg skrev hjem til far, at jeg havde sparet 700 mark sammen i Berlin, og nu ville jeg foretage en rejse som turist gennem Tyskland for at studere tysk bygningskunst.

Blanket fuldstændig af.

Efter at have beset Leipzig, søgte vi efter et billigt natlogi og fandt et lille hotel, hvor vi fik et værelse. I spisesalen sad der nogle andre unge håndværkere, som vi kom i snak med, Da det var pæne unge mennesker, var vi ikke ængstelige for at gå ud sammen og se på byen. Efter at have gået i gaderne lidt, gik vi ind for at få en natøl. Dette skulle vi aldrig have gjort. Hvor mange øller vi fik, aner jeg ikke, men fulde var vi ikke, men de må have kommet noget i vore glas, for vi anede ikke, hvorledes vi kom hjem i seng. Jeg vågnede tidligt næste morgen, ved at jeg lå og frøs. Da jeg kom rigtigt til mig selv, opdagede jeg, at mine benklæder stod åbne, og min pengepung var skåret af, så kun remmen var tilbage. Stor sorg, jeg græd og skammede mig. Vi talte om at gå til politiet, men kunne det nytte? Nej, det ville blive meget værre, måske blev vi sendt hjem til Danmark. Så hellere se at komme ud af byen.

På tiggerfærd.

Dette var en dårlig begyndelse på vor turistrejse, men nu

var vi altså rigtig på valsen og måtte tigge os frem. Vi blev enige om, at jeg skulle tage husene på venstre side og kammeraten dem på højre side af vejen. Det første hus lå på min side af vejen, jeg gik ind, bankede på, og en gammel kone lukkede op. Jeg begyndte på en lang remse, men inden jeg var færdig, stak hun mig 2 pfennig i hånden og smak døren i. Jeg kom grædende ud til kammeraten, men da han så, hvad jeg havde fået, gav han sig til at skrupgrine. Ham gik det ikke bedre, men vi fik dog skrabet lidt sammen, og så gik vi ind til en bager og købte boller for alle pengene, og hvor det dog smagte, men mætte blev vi ikke.

Nu skulle vi tænke på logi for natten. Det var værre. Vi gik til det blev mørkt, så fandt vi inde på en mark en gammel halmstak. Her trak vi halm ud, så vi kunne ligge blødt og dejligt, og vi sov snart ind. Vi vågnede tidligt, ved at vi frøs, og lemmerne var stive. Vi måtte videre ud ad landevejen, og snart kom vi til et stort vandhul eller lille sø. Her vaskede vi os, badede fødderne, for de var ømme, og der var allerede begyndt at komme blaser.

Nu var solen stået op, og vi lå og dasede, men sprang hurtigt op, da nogen råbte: - *Hej kammerat!* - Det var også to på valsen, der skulle ned og vaske sig. Det var to tyskere, den ene murer, den anden blikkenslager. De skulle til Nürnberg, og det skulle vi også, så vi slog følge. De fortalte os, hvordan vi skulle bære os ad med at gå på valsen. Dette med at gå ind i husene og tigge, det duede ikke. - *Nu når vi snart en by, og så deler vi os. Vi går ind til bagerne og tigger gammelt brød, ind til slagterne og får affald* - det bestod mest af pølseender, flæskeaffald, fars osv. - *og så mødes vi om en time uden for byen og nyder vort måltid sammen.* - Det gjorde vi, og det var et dejligt måltid.

Der kom to mænd gående imod os, den ene var en tysk tømrersvend, og nu gik vi alle 6 mod Nürnberg. Den tyske tømrer gav mig en fin fidus: - *Når du kommer til en større by, så søg ind på nybygninger og tømrerpladser. Der går du rundt til kammeraterne med hatten i hånden og beder om en skærv til en rejsende.* - Dette var en virkelig god fidus. Det gav godt i hatten,

så der kunne blive råd til en pibe og lidt billig tobak. Der var bare så langt mellem de større byer.

Nu gik dagene med højt humør, der var altid nogen, der kunne spille, enten på guitar eller mundharpe, og vi andre sang, og man glemte, at man var en fattig lus. Når det blev hen mod aften, blev vi færre og færre, når der var nogen, som havde opdaget muligheden for et godt logi.

Min kammerat og jeg holdt mest af at gå om aftenen og det meste af natten, vel at mærke når det var godt vejr. Kun et par timers søvn om natten, så op om morgenen, og når solen stod højt på himlen, tog vi os en ordentlig skraber. Derfor traf vi også stadig nye mennesker, og det holdt vi mest af.

I Nürnberg.

Endelig nåede vi det skønne Nürnberg, og det første vi gjorde, var at besøge nogle tømmerpladser for at få penge til natlogi, og det gav godt i kassen. Nu til slagterne og bagerne for at få lidt aftensmad, og så gik vi hen på Herberg zur Heimat, hvor det kun kostede 25 pf. pr. nat. Sådanne herberg var der i alle stør-

re byer. Det var de hjemløses hjem. De var rene og pæne, men der var streng kontrol. Der var en samlingsstue, hvor vi kunne sidde og hygge os med en avis fra 7 til 8. Kl. 8 blev vi kaldt frem i en lang kø. I døren stod en mand og tog imod pengene, og vi fik et nummer. Så ud i en lang gang med knager på væggene. Her måtte vi klæde os af, splitternøgne, hænge tøjet på vort nummer, undtagen uldtrøjen, hvis vi havde en sådan. Ved døren ind til badstuen stod en mand ved et lille bord, hvorpå der stod en gammeldags køkkenlampe. Her blev vi synet på bryst og ryg. Var der noget i vejen med ryggen, blev uldtrøjen synet i sømmene. Så ind under bruserne med koldt vand. Så ind i sengen, som var en jernseng med madras og et tæppe. Nu var det om at rulle sig rigtigt ind - og som man dog sov. Kl. 6 næste morgen blev vi kaldt op, igen ind under bruseren med koldt vand, så ud til tøjet og dørene blev åbnet til gaden. Disse herberger var udmærkede. Der var orden, renlighed og disciplin.

De næste 2 dage besøgte vi Nürnberg og særligt den gamle

bydel, og hvor var det interessant. Dens arkitektur var noget så enestående og smuk at se, især for os danskere.

På farten igen.

Nå, vi måtte videre, og nu gik det mod Rhinen til Frankfurt og videre mod nord til Köln. I denne by blev vi nogle dage, da der var så meget at se og lære. Men landevejen trak, men nu blev kammeraten og jeg lidt uenige. Vi ville begge til Schweiz, men jeg ville først til Bayerns hovedstad München og derfra ind i Schweiz, og sådan blev det. På vor vandring kom vi forbi teglværker, og dem besøgte jeg selvfølgelig. Når man først fik lært at gå på valsen og lært at indrette sig, var det dejligt. Der var mange dage og nætter, som man ikke ønskede tilbage igen. At gå om natten i øsende regnvejr og i tordenvejr var ikke hyggeligt. Nok krøb man i skjul i en bjergkløft, eller fandt noget andet, men hvor var det dog koldt. Men så næste dag, når solen stod højt på himlen, så var humøret også højt. Dette at gå på valsen er ikke at sammenligne med de luffere, [der menes

formentlig blaffere. jec] som i vore dage går på vejene. Nej, det var pæne unge håndværkere, der var ude for at lære noget, se andre forhold, lære andre lande at kende, lære andre bygningsmetoder osv.

Dengang skulle alle håndværkere gå på valsen, og hvor kunne man lære meget, når man havde øjnene åbne. Derfor skulle man ikke jage afsted, men tage den med ro. Det længste, jeg har gået, var 50 km på eet døgn, ellers var det 10 – 20. – 30 km om dagen. Alt som det flaskede sig. På min vej til München skrev jeg et kort til min broder i Sverige og bad ham sende mig 10 kr. til poste restante, München. Det var de første penge, jeg skrev efter. Jeg syntes det ville være rart igen at føle sig som kapitalist.

Turen til München gik godt, og vi lærte en masse mennesker at kende. Til tider sad vi 10 mand i alt ved en bæk eller på bredden af en sø og vaskede vort undertøj og strømper, mens nogle sang og andre spillede. Jo, der var glæde hos de gæve svende.

I München.

Endelig nåede vi den store by München, og her gik vi om aftenen på Herberg zu Heimat. Da vi skulle i seng om aftenen, fik jeg nr. 31, et tal jeg aldrig har glemmt, og da jeg viste min ryg frem, spurgte manden ved døren, om jeg havde Laus (lus)? Jeg svarede nej, men min ryg var blodig af små sår, og han fandt en lus i min uldtrøje. Han råbte: - *31 hat Laus!* – Vi var tre mand, der havde lus, og vi blev anvist en seng nede i kælderens, i et lille rum for os selv. Men det skulle jeg ikke nyde noget af. Jeg gik op, tog mit tøj og vandrede ud i byen. Her på aftenen fandt jeg hovedbanegården, og der gik jeg ind, satte mig på en bænk og faldt i søvn.

Næste dag opsøgte jeg hovedpostkontoret - og virkelig, min broder havde forbarmet sig over mig. I hans brev lå der to svenske 10- kr. Nu var jeg velhaver igen. Pengene blev lavet om til tyske mark, og en ny uldtrøje blev købt.

Ved denne lejlighed mistede jeg min kammerat, og nu, hvad skulle jeg gøre?

Jeg besluttede at vandre vi-

dere mod Schweiz, som var mit mål. Ved det første vandløb, satte jeg mig ned, klædte mig af, smed uldtrøjen langt bort, undersøgte min skjorte grundigt og vaskede mig på hele kroppen. Tog min nye uldtrøje på og vandrede så ud mod de høje bjerge.

Jeg vandrede nu alene, og der var heller ikke så mange på landevejen som før, men befolkningen var langt venligere her nede. Ofte kom jeg til en lille bondegård eller vinbonde, og når jeg bad om et stykke brød, fik jeg ofte et glas mælk eller vin til. Ofte fik jeg lov at bo i stalden eller på høloftet om natten. Om morgenen kunne man risikere at få lidt god mad, særligt hvis man havde hjulpet dem med et eller andet.

I Schweiz.

Hvor var det dog en smuk egn at vandre i. Omsider kom jeg over grænsen til Schweiz, og nu ville jeg søge arbejde. Men hvor var jeg?

Den sidste nat gik jeg hele natten, og om morgenen nåede jeg frem til en lille smuk by, Flüglen. Det var så tåget, at jeg ikke kunne se mere end et par

meter frem. Jeg gik til højre, men var jeg gået til venstre, var jeg havnet oppe på Sct. Gothard. Da jeg havde gået en lille time, gik jeg inde under bjerget. Herinde var der ikke så tåget og jeg kunne se, at vejen var en tunnel gennem bjerget. Til den ene side var der hugget store huller som vinduer. Jeg stillede mig hen ved en sådan åbning og tænkte: Hvad er der mon derude?

Da jeg stod der i mine egne tanker, var der nogen som lagde en hånd på min skulder og sagde: - *Go' dags, kammerat.* – Det var min kammerat, som jeg havde mistet i München. Han var blevet nogle dage i byen, og så var han gået samme vej som jeg. Gensynsglæden var stor, og vi stod her og fortalte hinanden om vore oplevelser. Herunder lettede tågen, og vi så vand nedenfor. Tågen forsvandt ganske langsomt, og snart kunne vi se de store bjerge på den anden side af Vierwaldstätter See.

Nu besluttede vi at søge arbejde. Vi gik videre ad den skønne vej og nåede snart den dejlige by Brunnen. Her fandt vi ikke arbejde, vandrede videre et par dage og kom til Luzern.

Her fik jeg arbejde i et stort entreprenørfirma. Kammeraten ville ikke arbejde med sådan noget, og han gik videre til Zürich og fik arbejde der. Vi så ikke noget til hinanden i flere måneder.

Mit arbejde bestod i at stille forskalling op for støbning til en meget stor bygning. Der var 50 italienske arbejdere, der boede i en stor barak med kantine. Her fik jeg lov at bo for en slik pr. nat. I sovesalen var der 3-sengs senge. Alt var renligt og i god orden. Kantinen var god, og man kunne købe alt. Jeg kom til at ligge mellem to unge brave italienere.

De første nætter var ikke morsomme, men snart blev vi gode venner. Jeg tjente gode penge og fik råd til at købe forskelligt, som jeg trængte hårdt til. Om søndagene sejlede jeg med damperen på Vierwaldstätter See til Flügel, Luzern og Zürich, eller jeg vandrede op i bjergene.

Det var en herlig tid. I Luzern meldte jeg mig ind i naverforeningen og var nu en rigtig naverrejsende. Indmeldelsen var meget højtidelig. Der blev holdt mange taler, og jeg måtte give

oplysning om hele min vandring. Og så måtte jeg give et helt fad øl. Der blev drukket og skålet og sunget. Der var flere skandinaver, både danskere og svenskere, og henede herskede et særdeles godt kammeratskab og venskab, som jeg ikke har truffet nogen andre steder. Men der var orden og disciplin. En naver, han var **NAVER!**

Naver:

Ordet er en forkortelse af skandinaver.

Det bruges om håndværkere fra Skandinavien, der drager rundt i Europa, og udfører forefaldende arbejde inden for deres fag. Især i 1800 - og 1900-tallet rejste håndværkere ud for, at dygtiggøre sig og samtidig have mulighed for at opleve andre lande og kulturer. Det kaldes, ”at gå på valsen”.

Til Italien.

Nu nærmede julen sig. Arbejdet skulle ligge stille til foråret, og italienerne rejste hjem. Mine to sengekammerater fortalte mig, hvor dejligt der var i Italien, og da jeg blev arbejdsløs,

og det ville blive vanskeligt at få noget andet, hvorfor så ikke tage med ned til Italien i varmen? Jeg tegnede mig derfor på listen til rejsen til Milano.

Jeg havde sparet mange penge sammen, og nu var det med at få dem anbragt på et sikkert sted. Jeg syede en del ind i mit tøj, i min skjorte og nogle i min ransel. Om morgenen juleaftensdag gik toget til Milano. Vi blev stuvet ind i to lukkede lastvogne med bænke langs siderne. Det var et bumletog, og det kom først til Milano kl. 10 om aftenen. Jeg gik ind i byen for at finde et godt spisested, men alt var lukket juleaften.

Jeg gik ind på banegården, og her fik jeg mad, men sikken mad juleaften! Jeg havde glædet mig til gåsesteg, men det blev kun til gebratenen Kartofflen med et spejlæg på og et par store glas vin til. Der var ikke mange rejsende, og kl. 12 blev restauranten lukket. Jeg gik ud i byen, op ad den ene gade og ned ad den anden. Det var den værste juleaften, jeg havde oplevet. Jeg indrømmer gerne, at der faldt adskillige tårer. Ved 3-tiden kom jeg forbi et hus, hvor der uden

for hængte et tysk, et svensk og et dansk flag.

Nu blev jeg glad, for det var jo en naverhule. Jeg bankede på og blev vældig godt modtaget med mad og vin. Der var nogle tyskere og en murersvend fra Ystad i Sverige. Da vi blev søvnige og trætte af at fortælle historier, lagde vi os på gulvet og sov dejligt.

Næste morgen beså vi domkirken og lidt af byen. Svenskeren ville til Genua, og det havde jeg ikke noget imod, så vi travede ud ad landevejen og fejrede nytårsaften i Genua. Vi beså byen, og hvor var den smuk. Vi var klar over, at i Italien kunne vi ikke få arbejde, så vi tog en rask beslutning om at gå sydpå og se Neapel og DØ.

Udvist af Italien.

Vi vandrede langs det skønne Middelhav, og hvor var her dejligt, men fattigt og folk yderst utilnærmelige. Men vi slog os igennem til Pisa og Livorno.

På havnepladsen kom vi i konflikt med politiet. Vi stod og så på passagererne, der strømmede i land fra en damper, da

der kom en gendarm, der ville se vores papirer. Jeg fik halet mit hjemstavsbevis frem og gav ham. Da jeg rejste fra Danmark, fik jeg på politikontoret et sådant bevis. Det var affattet på dansk og fransk og gjaldt i hele Europa. Både i Tyskland og Schweiz var det taget for gode varer, men gendarmen rystede på hovedet og bad os følge med på stationen. Her kom vi i forhør. Jeg forstod ikke et ord, men blev gal i hovedet og skældte ud på tysk og forlangte konsulatet fra Danmark. Da vi ikke kunne komme overens med sproget, og de ikke ville høre længere på mit sprog, blev jeg ført op i en celle, og der sad jeg så.

Om aftenen fik jeg en skål suppe og et stykke brød. Briksen var hård, men jeg sov godt om natten. Næste dag kom en gendarm, gav mig mit hjemstavsbevis og førte mig til banegården. Nu forstod jeg, at jeg skulle udvises af landet.

På banegården blev jeg sat ind i en postvogn i toget, og så rullede vi mod nord. I vognen var der to mand, som arbejdede med posten. De skulle selvfølgelig passe på mig, men vi blev

snart gode venner. Jeg stak dem lidt penge og fik både vin og mad. Da vi endelig nåede den første station i Schweiz, blev jeg sat af i armene på en betjent, der førte mig til politistationen. Her kom jeg i forhør. Nu kunne jeg gøre mig forståelig på det tyske sprog. Jeg fortalte hele historien fra Livorno. De meddelte mig grunden og skældte godt ud. Jeg havde ingen papirer, ingen visum og ingen penge.

Jeg spurgte, hvad et visum var? De forklarede mig, at mit hjemstavnsbevis var gyldigt overalt, men i Italien skulle rejssende også have et visum, og det havde jeg ikke haft, ej heller penge. Jeg var ikke længe om at hive skjorten op af bukserne, løste knuden op og ud faldt en 20 guldmærk. Så blev der latter, og jeg fik lov at gå.

I det fransktalende Schweiz.

For at sunde mig lidt, tog jeg toget til Luzern, men der var ingen arbejde at få, ej heller i Zürich. Arbejde skulle jeg have for at tjene nogle flere penge, og da vejene var fulde af sne, tog jeg toget til byen Biel, som lig-

ger i det franske Schweiz.

Da jeg stod på banegården, opdagede jeg, at folk talte et fremmed sprog. Jeg gik hen til en betjent og spurgte på tysk om vej til et billigt hotel, men han rystede bare på hovedet og sagde en masse på fransk, som jeg ikke forstod et kuk af. Jeg skyndte mig videre, men nu kom en meget fin herre med stok og høj hat. Sådant en fin mand må da kunne tale tysk, mente jeg, og jeg tiltalte ham med hatten dybt til jorden og spurgte om vej til et billigt hotel. Også han rystede på hovedet, men var dog interesseret, og armene gik på os begge, men intet hjælp. Jeg pegede på mig selv og sagde Danmark. Heller ikke det forstod han. Men så sagde jeg København, og så lyste hans ansigt op. Han tog mig i armen, og munden gik på ham. Vi gik gennem nogle gader og stod foran en stor fin hjørnebygning i en bred, fin gade. I stueetagen var der store restaurationslokaler. Trappen op til etagerne var af marmor og meget fornem. På første sal ringede han på. Og en statelig smukt dame lukkede op. De talte sammen, og så spurgte damen mig

om mit ønske på rigtig godt tysk. Jeg fortalte, jeg var fra København i Danmark, at jeg var arkitektstuderende, at jeg skulle arbejde i praksis som tømrer i Tyskland og Schweiz, og at jeg søgte et møbleret værelse her i byen, og det var dette jeg havde spurgt herren om. De bad om at se mit pas, og jeg fremtog mit hjemstavsbevis, som var på fransk. Jeg blev budt ind i en fin salon, hvor der var dækket tebord til fire. Hvem kom ind og serverede? To dejlige søde piger, 16 og 19 år gamle. Nu måtte jeg fortælle om København og Danmark. De havde for 20 år siden været på bryllupsrejse til København, derfor var de så interesserede.

Det var et par hyggelige timer, jeg oplevede i dette hyggelige hjem, men jeg måtte jo også have lidt besked om, hvad der lå mig på hjerte - et logi for natten. De så på hinanden og talte fransk sammen. Så sagde fruene, at de havde et separat værelse, som de ikke brugte, og det måtte jeg gerne få for en rimelig leje. Jeg var ikke længe om at slå til, gik til banegården og hentede min ransel og blev indkvarteret i mit nye hjem.

Atter i arbejde.

Næste dag besøgte jeg byen, der var smukt beliggende tæt ved bjergene. Men jeg skulle jo have arbejde. Jeg købte derfor et kort over byen og søgte ud til dens udkant. Her traf jeg på en stor tømrerplads, gik ind og så en mand med samme uniform som min egen, altså en naver, en tysker. Han fortalte mig, hvor jeg skulle henvende mig for at få arbejde. Straks efter kom jeg tilbage og var antaget, og glad var jeg. Tyskeren blev min kammerat, og vi arbejdede godt sammen.

Mine værtsfolk var herlige mennesker, og jeg blev ofte budt ind til aftente. En gang om ugen kom herren og bankede på min dør og sagde billard og gjorde tegn med hånden. Vi gik da ned i billardsalonen og spillede og drak en flaske vin. Han betalte alt.

Ofte om søndagen når det var godt vejr, kom pigerne og bød mig på en spadseretur op i bjergene. De kendte flere slugter og huler i bjergene, og vi havde det morsomt sammen.

Sproget var det ikke så godt med, men pigerne kunne enkelte tyske ord, som deres moder havde lært dem, og jeg kunne sige ja og

nej på fransk - og så grinede vi.

En aften, jeg sad på mit værelse, bankede det på døren, og ind trådte min gamle kammerat Poulsen, som jeg havde valset sammen med i Tyskland og Schweiz. Hvordan han havde fået min adresse, husker jeg ikke, men han havde fået den fra Danmark. Han så ikke godt ud, da han havde været arbejdsløs i længere tid. Han boede hos mig nogle nætter og søgte arbejde om dagen, men fandt ikke noget. Jeg gav ham nogle penge og mad med på rejsen. Jeg traf ham aldrig mere.

Igen mod Italien.

Med arbejdet gik det strålende, jeg tjente godt og lagde mange penge op. Nu var februar, marts og det halve af april gået, og jeg ville se noget andet. Rom og Neapel stod for mig som noget, jeg måtte se, inden jeg holdt op med at valse.

Jeg tog derfor rørende afsked med mine værtsfolk. Døtrene og jeg var enige om at skrive sammen, de på fransk og jeg på tysk, men det ebbede snart ud. Jeg forlod den dejlige by, hvor jeg havde lært så meget og

Vejen over Sct. Gotthardt-passet.

havde haft det så godt.

Jeg tog toget til Luzern. Her besøgte jeg naverhulen i nogle dage og gjorde mig i stand til rejsen. Blandt andet klædte jeg mig i almindeligt tøj og opmagasinerede mit tømrertøj i garderoben på banegården. Jeg har aldrig set det siden.

Jeg gik over Brunnen til Flügelen og op over Sct. Gott-hard, som var en dyster, men meget smuk tur. Jeg søgte til den nærmeste jernbane og tog toget til Genua. Herfra gik jeg hele vejen til Rom, som jeg besøgte over nogle dage. Jeg skrev hjem og meddelte, at min næste adresse var Napoli-poste-restance.

I Napoli.

Men jeg var ikke ivrig efter at gå mere, og jeg var blevet træt af at valse. Derfor tog jeg med en damper til Napoli. Sent en aften kastede damperen anker på reden i Napolibugten, og her på damperen om natten oplevede jeg det skønneste syn, jeg nogensinde har set: Det skønne Middelhav, bugten ind til havnen, byen bagved og så til højre bjerget Vesuv med dets tordnende buldren i den stille aften,

hvor røg og damp stod lige op som af en kæmpeskorsten, og de små bække af glødende lava, som løb fra krateret og ned ad bjerget.

Tidlig næste morgen gik damperen til kaj. På havnepladsen var der små boder, hvor man kunne købe næsten alle madvarer som brød, stegte og små varme fisk, der ikke var større end sardiner. I en anden bod kunne man købe varm makaroni, og alt var meget billigt. Her spiste jeg mit første måltid i Napoli, og derefter gik jeg ud for at se på byen. Den var meget fattig og snavset, men for mig var den smuk. I gaderne mellem husene hang der tøj til tørre, og gaderne var snavsede. Jeg besøgte også posthuset, og her fik jeg brev fra min broder i Sverige. Han havde fået en stilling i Norrköping, hvor han skulle bygge et nyt teglværk. Han bad mig komme og hjælpe ham. Jeg svarede straks: *Sender du rejsepenge, så kommer jeg, ellers ikke.*

Om aftenen gik jeg ned på havnen for at få lidt mad, og da jeg stod her og spiste varm makaroni, så jeg en stor, lang, sort mand stå og stirre på mig. Det

varede ikke længe, før han kom hen til mig og spurgte, hvor jeg kom fra på tysk, ja først på engelsk, som jeg ikke forstod. Da han hørte, jeg var København, blev han så glad, at han bød på et glas vin. Han var sømand, gik og ventede på en hyre og havde været i København flere gange.

Han tilbød at vise mig Napoli og omegn. Jeg takkede ham og sagde, at jeg selv ville finde rundt. Han boede på et sømandshjem, hvor der var meget billigt, men jeg havde allerede fået logi på et lille hotel og ville helst af med ham.

Næste morgen var jeg tidligt nede på havnepladsen, og hvem stod der? Den lange sømand! Vi spiste brød og drak vin til. Nu forstod jeg, at i Napoli blev jeg ikke af med ham og tog imod tilbuddet om at blive vist rundt i byen. Vi gik rundt overalt, gik på museer og så alt. Om aftenen, da vi sad på havnepladsen og spiste, sagde han: - *Du er godt tosset, at du ikke vil bo på sømandshjemmet. Det er meget billigere, og det er godt.* – Jeg havde imidlertid ingen sømandsbog, men det klarede sømanden også, og jeg må sige, at der var

rent og godt.

På Vesuv.

Næste morgen foreslog jeg at gå til Vesuv.

Er du tosset? - sagde han. *Der er nok 15 km, så vi må tage toget.*

Nej, sagde jeg. *Dertil har jeg ingen penge.*

Så går vi, sagde sømanden - og vi gik.

Vi nåede bjerget og begyndte at gå opefter. Straks mærkede vi ikke noget, men halvvejs oppe kunne vi høre, hvordan det buldrede under os, og bjerget blev varmere og varmere at gå på. Selve krateret var afspærret, men nogle steder kunne man kigge ned i de næsten udslukte kratere, hvor man så det boble og koge. Hvert tredje eller femte minut var det som bjerget rystede, og en søjle af sten og lava blev slynget højt op i luften og faldt ned i krateret igen. Det var som bjerget åndede. Jeg syntes, det var uhyggeligt, og vi gik straks ned igen.

Vi kom snart til Pompei, og her var der noget at se. Der var ikke så meget udgravet som nu, men der var meget at se. Jeg

Maleri af Adrien Dauzats (1804-68)

Parti fra Pompei med Vesuv i baggrunden.

kunne næsten ikke løsrive mig og sagde til sømanden, at her ville jeg gerne ud igen i morgen, men det mente han ikke kunne betale sig, så måtte vi hellere blive her i nat. Han skulle nok skaffe et billigt logi, og det gjorde han. Vi kom ned til en lille landsby ved kysten og fik også logi. En madras og et tæppe - og så gik den nat.

Næste dag gik vi igen til Pompei, og det var meget interessant. Hen på dagen gik vi langs Middelhavet til Napoli og vor havneplads, hvor vi spiste

vor mad.

På Capri.

To dage var vi rundt på øen Capri, også inde i Den blå Grotte. Der var ingen rigtig havn på Capri, kun en fiskerhavn. Dampbåden kunne ikke gå ind, men kastede anker udenfor, og fiskerbådene måtte gå ud til båden og hente de rejsende.

Da vi skulle hjem, var det blæst op, og der var høje bølger. Der var ikke tale om at kravle op ad en lejder. Et reb blev bundet om livet på os, og når båden af

bølgen var løftet godt op, trak mændene på damperen i rebet og halede passagererne om bord. Vi kom i god behold tilbage til Napoli.

Der var stor fattigdom i Italien og i særdeleshed i Napoli. Overalt så man tiggere. På trappeperne til kirkerne sad mødre med deres børn, svøbt i pjalter og tiggede. Om aftenen kunne man møde koner som falbød deres døtre, som ikke var mere end 12 til 14 år. Disse unge piger var rene skønheder, men deres mødre var grimme. Italienerne blev dengang tidligt gamle.

Fremtiden?

Fjorten dage i smukke omgivelser og seværdigheder går hurtigt, men alt dette kunne jeg jo ikke leve af. Jeg måtte tilbage til Schweiz og få noget arbejde, og jeg måtte have så mange penge tilbage, at jeg kunne rejse den lange vej med toget på 4. klasse.

Inden jeg rejste, gik jeg på posthuset for at høre, om der skulle være brev. Der var brev fra min broder og en anvisning på 100 sv. kr. Han bad mig komme omgående og hjælpe ham med at bygge det nye teglværk.

Jeg var selvfølgelig glad for at skulle være med til at bygge et nyt teglværk, men hvad med bagefter?

Jeg skulle tage en beslutning om, hvad jeg ville være i fremtiden. Arkitekt ville jeg ikke være. At arbejde som tømrersvend hele livet var ikke tiltalende, og engang at nedsætte sig som lille tømrermester, syntes jeg heller ikke om. Så var der kun tilbage at blive teglværksmand. Jeg var jo opvokset på et teglværk, min fader var det, min broder var det, og nu var han begyndt at bygge teglværker. Der var noget i dette, der tiltalte mig.

Den nat sad jeg nede på havnepladsen på nogle pakkasser og nød det storslåede syn: Middelhavet – Napoli – Pompei, alle de mange lys oppe på bjergene og Vesuv med sin lysende kegle og lavaen, der flød som små lysende bække ned ad bjerget.

Den nat holdt jeg op med at være tømrersvend og gå på valsen. Jeg ville være teglværksmand.

Mod Norrköping.

Sømanden var rejst. Han

havde fået hyre på en damper til Østen. Sort var han, men han var et ualmindeligt godt menneske. Han var uden svig, ville kun sine medmennesker alt godt.

Jeg have hørt, at man i Napoli kunne melde dig på det danske konsulat som ubemidlet og blive sendt hjem til Danmark. Derfor opsøgte jeg konsulatet og meldte mig som subsistensløs. Jeg bad om at blive sendt hjem til Danmark.

Jeg mødte just ikke venlighed. De spurgte om, hvordan jeg var kommet til Napoli. Jeg var jo gået herved, og så svarede konsulen, at så kunne jeg vel også gå hjem. Det kunne jeg ikke,

for mine fødder var så ømme, og arbejde kunne jeg ikke få.

Langt om længe fik jeg besked på, at jeg kunne få fri rejse med en fragtdamper til Genua. Jeg takkede, og med en billet i hånden forsvandt jeg ned til havnen. Turen gik langsomt. Vi lagde ind til flere havne langs kysten og lossede og lastede. Nogle passagerer gik i land, andre kom om bord. Der var kun dækspassagerer, som sad eller lå på dækket. Søen var rolig, og hvor var det smukt at se de små byer langs kysten.

Endelig nåede vi Genua. Herfra rejste jeg med toget på 4. klasse til Norrköping i Sverige.

Dampskib på Vierwaldstätter See.